

POSTANOWIENIE

Dnia 21 maja 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz (przewodniczący)

SSN Monika Koba (sprawozdawca)

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z wniosku A. T.
przy uczestnictwie S. B.
o podział majątku wspólnego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 21 maja 2020 r.,
zażalenia wnioskodawczynie na postanowienie Sądu Okręgowego w L.
z dnia 13 stycznia 2020 r., sygn. akt II Ca (...),

1) oddała zażalenie,

2) zasądza od wnioskodawczynie A. T. na rzecz uczestnika S. B. kwotę 5.400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 13 stycznia 2020 r. Sąd Okręgowy w L. odrzucił skargę kasacyjną wnioskodawczynie A. T. od postanowienia tego Sądu z dnia 8 maja 2019 r. zmieniającego postanowienie Sądu Rejonowego w L. z dnia 30 sierpnia 2018 r. wydane w sprawie o podział majątku wspólnego byłych małżonków A. T. i S. B. Przyczyną odrzucenia skargi było stwierdzenie, że wartość przedmiotu zaskarżenia została oznaczona na kwotę 125.200 zł nie sięga zatem granicy 150.000 zł, od której zgodnie z art. 519¹ § 2 k.p.c. dopuszczalna jest skarga

kasacyjna w sprawach o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej między małżonkami.

W zażaleniu na to postanowienie skarżąca, domagając się jego uchylenia, zarzuciła naruszenie art. 398⁶ § 2 k.p.c. oraz art. 519¹ § 4 pkt 4 w zw. z art. 398⁴ § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. przez ich błędne zastosowanie polegające na uznaniu, że skarga kasacyjna w niniejszej sprawie jest niedopuszczalna z uwagi na wartość przedmiotu zaskarżenia niższą niż 150.000 zł. Zdaniem skarżącej z uzasadnienia skargi kasacyjnej jednoznacznie wynika, że wartość przedmiotu zaskarżenia wynosi 219.000 zł, a kwota 125.200 zł została w skardze podana jedynie celem podkreślenia oczywistej zasadności skargi w części dotyczącej tej kwoty.

W odpowiedzi na zażalenie uczestnik wniósł o jego oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z ugruntowanym orzecznictwem Sądu Najwyższego, w sprawach działowych, do których należą sprawy o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej między małżonkami, wartością przedmiotu zaskarżenia nie jest wartość całego dzielonego majątku, ale wartość interesu majątkowego, którego dotyczy zaskarżenie. Z reguły nie może ona przekraczać wartości udziału w majątku wspólnym uczestnika wnoszącego skargę kasacyjną nawet, gdy orzeczenie zaskarżono w całości (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 2015 r., III CZ 13/15, niepubl.). Wyjątek od tej zasady zachodzi, gdy skarżący podważa zasadę podziału, objęcie lub nieobjęcie orzeczeniem poszczególnych rzeczy lub praw albo rozliczenie nakładów (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2003 r., III CZ 153/02, OSNC 2004, nr 4, poz. 60, z dnia 15 grudnia 2006 r., III CZ 88/06, niepubl., z dnia 24 lipca 2008 r., IV CZ 53/08, niepubl., z dnia 6 maja 2010 r., II CZ 38/10, niepubl., z dnia 1 czerwca 2011 r. II CZ 27/11, niepubl., z dnia 7 listopada 2014 r., IV CZ 73/14, niepubl., z dnia 18 marca 2015 r., I CZ 22/15, niepubl., z dnia 6 grudnia 2016 r., V CSK 275/16, niepubl., z dnia 14 marca 2017 r., II CZ 161/16, niepubl., z dnia 26 października 2017 r., II CZ 64/17, niepubl., z dnia 7 marca 2018 r., I CSK 670/17, niepubl., i z dnia 23 marca 2018 r., I CZ 33/18, niepubl.).

Wskazana przez skarżącego w skardze kasacyjnej wartość przedmiotu zaskarżenia nie jest wiążąca dla sądu drugiej instancji, ani dla Sądu Najwyższego i podlega weryfikacji na podstawie akt sprawy, z pominięciem zasad określonych w art. 25 i 26 k.p.c. (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 lipca 2008 r., IV CZ 53/08, z dnia 19 czerwca 2015 r., IV CZ 16/15, niepubl., z dnia 18 marca 2015 r., III CSK 419/14, niepubl., z dnia 13 marca 2015 r., III CZ 13/15, niepubl., i z dnia 20 lutego 2015 r., V CSK 239/14, niepubl.).

W sytuacji gdy skarżąca nie składała apelacji od postanowienia Sądu pierwszej instancji, a uczynił to jedynie uczestnik, wartość przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną może jedynie odpowiadać wartości przedmiotu zaskarżenia wskazanej w apelacji o ile została ona uwzględniona w całości, nie jest natomiast możliwe określenie jej na kwotę wyższą. Założenie to może podlegać wyjątkom w sytuacji, gdy apelacja została złożona nie tylko przez uczestnika, ale także przez wnioskodawczynię lub wartość przedmiotu zaskarżenia została określona w apelacji wadliwie (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2014 r., III CZ 11/14, niepubl., z dnia 6 maja 2010 r., II CZ 38/10, niepubl., z dnia 30 maja 2007 r., IV CSK 120/07, niepubl., i z dnia 22 kwietnia 2002 r., UZ 11/02, OSNP – wkł. 2002, nr 17, poz. 7).

W rozpoznawanym przypadku uczestnik zaskarżył postanowienie Sądu pierwszej instancji tylko w części, a wartość przedmiotu zaskarżenia określił w apelacji na kwotę 202.037,84 zł (k. 1390 - 1406). Jego apelacja została jednak uwzględniona tylko w zakresie dotyczącym nakładów w ten sposób, że w miejsce ustalenia, że wnioskodawczyni poniosła nakłady z majątku osobistego na majątek wspólny w kwocie 260.700 zł ustalono, że poniosła ona odpowiednio nakłady z majątku osobistego na majątek wspólny w kwocie 10.000 zł i z majątku wspólnego na majątek osobisty uczestnika w kwocie 219.100 zł, co nie przełożyło się jednak na wysokość zasądzonych na rzecz skarżącej spłat, zmiana orzeczenia dokonana przez Sąd drugiej instancji w tym zakresie ograniczyła się bowiem do wskazania, że zasądzona spłata w kwocie 531.656,08 zł uwzględnia także nakład wnioskodawczyni z majątku wspólnego na majątek osobisty uczestnika.

W skardze kasacyjnej wartość przedmiotu zaskarżenia określono na kwotę 125 200 zł, a precyzując zakres zaskarżenia wskazano, że postanowienie Sądu Okręgowego zaskarżono w całości. Ze skargi kasacyjnej i zażalenia wynika, że skarżąca kwestionuje rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego w zakresie w jakim Sąd ten nie zasądził na jej rzecz od uczestnika spłaty w kwocie 656.856,08 zł w miejsce kwoty 531.656,08 zł przyznanej przez Sąd pierwszej instancji. Na poparcie swojego stanowiska argumentuje, że Sąd pierwszej instancji w postanowieniu z dnia 7 września 2018 r. dokonał z urzędu sprostowania niedokładności postanowienia końcowego z dnia 30 sierpnia 2018 r. w ten sposób, że w miejsce kwoty 531.656,08 zł nakazał w sentencji postanowienia wpisać kwotę 656.856,08 zł przyznając, że pomniejszenie należnej jej spłaty o kwotę 125.200 zł jest wynikiem omyłki rachunkowej z przyczyn szczegółowo przytoczonych w motywach postanowienia o sprostowaniu. Sąd Okręgowy nie podwyższając należnej skarżącej spłaty do kwoty 656.856,08 zł pominął tę okoliczność.

Kwestionowanie rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego w tym zakresie jest niedopuszczalne. Wnioskodawczyni nie wniosła apelacji od postanowienia Sądu pierwszej instancji nie może zatem w postępowaniu kasacyjnym kwestionować orzeczenia Sądu Okręgowego w takim zakresie w jakim Sąd ten zasądził na jej rzecz spłatę w kwocie 531.656,08 zł zamiast 656.856,08 zł, którą uważa za prawidłową (co do kwoty 125.200 zł). Sąd Okręgowy orzekał jedynie na skutek apelacji uczestnika nie mógł zatem zmieniać orzeczenia Sądu pierwszej instancji na niekorzyść strony wnoszącej apelację (art. 384 k.p.c.), skoro skarżąca (kierując się zapewne nieprawomocnym orzeczeniem Sądu Rejonowego o sprostowaniu k. 1363), nie zdecydowała się na wniesienie apelacji. Postanowienie to na skutek zażalenia uczestnika postanowieniem Sądu Okręgowego w L. z dnia 28 listopada 2018 r. zostało uchylone wobec stwierdzenia, że korekta rozstrzygnięcia dokonana przez Sąd Rejonowy miała charakter merytoryczny i jako taka nie mogła być dokonana w ramach instytucji sprostowania (k. 1432 – 1433). Wobec nie wywiedzenia przez skarżącą apelacji od postanowienia Sądu pierwszej instancji nie było zatem w ogóle przedmiotem postępowania apelacyjnego i orzekania Sądu drugiej instancji czy zasądzona na rzecz skarżącej spłata powinna być podwyższona o kwotę 125.200 zł (do kwoty 656.856,08 zł). W tym zakresie skarga

kasacyjna jako niedopuszczalna podlega zatem odrzuceniu, nie może być ona bowiem instrumentem do kwestionowania orzeczenia Sądu pierwszej instancji, od którego skarżąca nie wywiodła apelacji ani postanowienia Sądu Okręgowego w L. z dnia 28 listopada 2018 r. uchylającego postanowienie Sądu Rejonowego w L. z dnia 7 września 2018 r. dotyczącego sprostowania z urzędu niedokładności rachunkowej w treści postanowienia końcowego z dnia 30 sierpnia 2018 r.

Skarga kasacyjna (zaskarżająca w całości postanowienie Sądu drugiej instancji), podlegała również odrzuceniu w części w jakiej dotyczyła rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego o oddaleniu i odrzuceniu apelacji uczestnika w pozostałej części (punkty II i III postanowienia). W tym zakresie orzeczenie Sądu drugiej instancji jest korzystne dla wnioskodawczynie, a dopuszczalność skargi kasacyjnej, podobnie jak innych środków zaskarżenia, uzależniona jest od wykazania przez skarżącą interesu prawnego w zaskarżeniu orzeczenia, który uwarunkowany jest wykazaniem pokrzywdzenia tym orzeczeniem (*gravamen*). Ocena pokrzywdzenia, stanowiącego warunek dopuszczalności zaskarżenia, musi poprzedzać badanie zasadności środka zaskarżenia. Oznacza to, że skarga kasacyjna wnioskodawczynie, w tej części, jako niedopuszczalna na podstawie art. 398⁶ § 2 i 3 k.p.c. podlegała odrzuceniu (por. m.in. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego – zasada prawna - z dnia 15 maja 2014 r., III CZP 88/13, OSNC 2014, nr 11, poz. 108 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 listopada 2014 r., II CSK 44/14, niepubl.). Ponadto od postanowienia o odrzuceniu apelacji przysługuje zażalenie, a nie skarga kasacyjna - art. 394¹ § 2 k.p.c. (aktualnie art. 94² § 1 k.p.c.).

Interes majątkowy skarżącej w zaskarżeniu orzeczenia może odpowiadać jedynie uwzględnionej na jej niekorzyść apelacji uczestnika, która została przez Sąd Okręgowy uwzględniona w nieznacznym zakresie przez obniżenie nakładów poniesionych przez wnioskodawczynię z kwoty 260.700 zł (punkt III postanowienia Sądu Rejonowego) do kwoty 229.400 zł (punkt I postanowienia Sądu Okręgowego), czyli co do kwoty 31.300 zł oraz przez ustalenie, że nakłady w kwocie 219.100 zł stanowią nakład z majątku wspólnego na majątek osobisty uczestnika, a nie nakład z majątku osobistego wnioskodawczynie na majątek wspólny, co obniża wartość należnej jej spłaty o połowę (czyli co do kwoty 109.550 zł stanowiącej połowę

kwoty 219.100 zł). Łącznie wartość przedmiotu zaskarżenia ustalona w sposób optymalny dla skarżącej nie może zatem przekraczać kwoty 140. 850 zł (109.550 zł + 31.300 zł) i nie przekracza progu określonego w art. 519¹ § 2 k.p.c. Wartości przedmiotu zaskarżenia nie może natomiast stanowić kwota 219.100 zł wskazana w zażaleniu, odpowiadająca kwocie uwzględnionych nakładów poniesionych z majątku wspólnego na majątek osobisty uczestnika, skoro interes majątkowy skarżącej musi się odnosić do kwoty co do której jej roszczenie o rozliczenie nakładów nie zostało uwzględnione w postępowaniu apelacyjnym na skutek apelacji uczestnika, a nie co do kwoty nakładów uwzględnionych.

Wobec tego, że wartość przedmiotu zaskarżenia nie może być podana dowolnie, tak aby uzyskać prawo do wniesienia skargi kasacyjnej, a rzeczywista wartość przedmiotu zaskarżenia na którą mogłaby opiewać skarga kasacyjna (140. 850 zł) nie przekracza progu, o którym mowa w art. 519¹ § 2 k.p.c., zaskarżone postanowienie odpowiada prawu.

Z przytoczonych względów zażalenie podlegało oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.

O kosztach postępowania zażaleniowego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 520 § 3 w zw. z art. 391 § 1, art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c. oraz § 10 ust. 2 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 7 w zw. z § 4 pkt 8 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jedn. tekst: Dz. U. z 2018, poz. 265).